

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 556/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], zastúpeného FAKTOR Legal, s. r. o., Bárdošova 2/A, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/10/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/10/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje** v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/10/2018 konať bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 800 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Uznesením č. k. II. ÚS 556/2024-11 zo 7. novembra 2024 ústavný súd prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú 31. júla 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B1-11Csp/10/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou 1. februára 2018 domáha určenia, že žalovaná Wüstenrot poisťovňa, a.s., je povinná doplatiť mu nevyplatenú časť súkromného invalidného poistenia a že vybrané ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy medzi žalovanou a sťažovateľom sú neplatné.

3. Sťažovateľ uvádza stručný priebeh napadnutého konania a zdôrazňuje, že v napadnutom konaní sa od podania žaloby ku dňu podania ústavnej sťažnosti konalo jediné pojednávanie.

4. Sťažovateľ poukazuje na to, že vec nie je skutkovo ani právne zložitá, a poukazuje na to, že takmer všetky skutočnosti sú medzi stranami nesporné. Čo sa týka jeho správania, zdôrazňuje, že z celkovo nariadených 7 pojednávaní len jediné bolo odročené na jeho žiadosť, aj to z dôvodu snahy o mimosúdne vyriešenie sporu sťažovateľa so žalovaným. Namietá postup súdu prvej inštancie, ktorý za 6 a pol roka trvajúceho konania spor meritórne nerozhodol, pričom sťažovateľ identifikoval viaceré obdobia nečinnosti súdu. V závere zdôrazňuje význam tohto konania, v ktorom sa domáha priznania sumy prevyšujúcej 10 000 eur od žalovaného, ktorá by mu ako poberateľovi invalidného dôchodku pokryla úhradu každodenných základných životných potrieb.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

5. Mestský súd k ústavnej sťažnosti zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1SprV/866/2024 z 9. decembra 2024, ktorého súčasťou je aj prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní (ďalej len „stanovisko mestského súdu“).

6. Mestský súd vo svojom stanovisku konštatuje, že predmetný spor nepatrí medzi skutkovo a právne zložitejšie, avšak k celkovej dĺžke konania prispela (i) pandémia COVID-19, (ii) práceneschopnosť zákonnej sudkyne, (iii) samotný žalobca podaním žaloby vyžadujúcej si postup podľa § 129 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), (iv) odročenie pojednávania nariadeného na 13. október 2022 na návrh žalobcu a tiež (v) obdobie, počas ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodoval o príslušnosti mestského súdu.

7. Mestský súd v závere uviedol, že v predmetnom spore konal kontinuálne, podľa možností administratívneho aparátu, s prihliadnutím na zaťaženosť súdneho oddelenia a množstva pridelených vecí, ako i potreby uprednostnenia sporov, ktoré do oddelenia napadli skôr, resp. si vyžadovali prednostné vybavenie. Vyhodnotenie sťažnosti ako dôvodnej ponechal na úvahu ústavného súdu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie

objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

9. Predmetom prieskumu ústavného súdu je posúdenie, či postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k sťažovateľom tvrdenému porušeniu základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V obsahu ostatných dvoch práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť tak, ako to ústavný súd konštantne judikuje (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, zohľadňujúc nielen nečinnosť, ale aj nesústredenú činnosť konajúceho súdu (m. m. II. ÚS 579/2024 a tam uvedená judikatúra), sledujúc splnenie základnej povinnosti súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (bližšie pozri II. ÚS 584/2024).

11. Klasifikáciu prietáhov v konaní ako zbytočných s následným vyslovením alebo nevyslovením porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

12. Z pohľadu kritéria právna a skutková zložitosť prejednávanej veci ústavný súd konštatuje, že spotrebiteľský spor, ktorého predmetom je určenie povinnosti doplatenia nevyplatennej časti súkromného invalidného poistenia a určenia, že vybrané ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy medzi žalovaným a sťažovateľom sú neplatné, je potrebné subsumovať medzi bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Z doterajšieho priebehu napadnutého konania skutková či právna zložitosť veci nevyplýva.

13. Po preskúmaní spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovateľ svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnil nežiaducim spôsobom jeho dĺžku, avšak ústavný súd zohľadnil potrebu odstránenia vady žaloby postupom podľa § 129 CSP, ako aj žiadosť sťažovateľa o odročenie nariadeného termínu pojednávania na účel realizácie mimosúdnych rokovaní so žalovaným.

14. Ako posledné kritérium ústavný súd hodnotil postup mestského (pôvodne okresného) súdu. Z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia mestského súdu a predloženého súdneho spisu vyplýva, že konanie sa začalo doručením žaloby 1. februára 2018. Do nariadenia prvého termínu pojednávania 6. mája 2021 uplynuli viac ako 3 roky, v ktorých ústavný súd vzhliadol obdobia nečinnosti súdu, ako aj jeho neefektívny postup spočívajúci v potrebe opätovného doručenia žaloby na vyjadrenie spolu s prílohami, ktoré pri prvotnom doručovaní absentovali, a približne 6 mesiacov trvajúcu prípravu pojednávania zákonnej sudkyne (od 15. mája 2020 do 11. januára 2021).

15. Dve pojednávania nariadené na 6. máj 2021 a 11. február 2022 boli z dôvodu protipandemických opatrení odročené a celkovo 5 termínov (5. máj 2022, 3. február 2023, 29. september 2023, 27. apríl 2023 a 3. október 2024) bolo odročených z dôvodov na strane súdu (práceschopnosť zákonnej sudkyne, náhla prekážka v práci na strane sudkyne, kolízia pojednávania s účasťou zákonnej sudkyne na seminári organizovanom Justičnou akadémiou SR). Následne termín 9. november 2023 bol zrušený z dôvodu postúpenia veci Krajskému súdu v Bratislave s poukazom na kauzálnu príslušnosť. Pre vyjadrený nesúhlas krajského súdu s postúpením veci o uvedenom rozhodoval najvyšší súd, pričom nesúhlas krajského súdu vyhodnotil ako dôvodný. Po vrátení veci z najvyššieho súdu k nariadeniu termínu pojednávania došlo o približne 8 mesiacov. Mestský súd žalobu sťažovateľa 27. novembra 2024 zamietol.

16. K obrane mestského súdu vo vzťahu k druhému obdobiu nečinnosti počas pandémie COVID-19 ústavný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v zmysle ktorej pandémie ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas, a s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (pozri napríklad IV. ÚS 625/2024). V kontexte vplyvu pandémie na plynulý priebeh konania ústavný súd uzatvára, že vzhľadom na už uvedené nie je objektívne spôsobilá ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania, ktoré ku dňu vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie trvalo viac ako 6 a pol roka. Rovnako tak obranu mestského súdu spočívajúcu v posudzovaní príslušnosti mestského súdu nie je možné akceptovať, a to o to viac, že k postúpeniu veci mestský súd pristúpil po 5 a pol roku trvania súdneho konania. Z uvedeného dôvodu obdobie od 31. októbra 2023 do 8. februára 2024, v rámci ktorého sa rozhodovalo o podmienke konania, je potrebné pričítať na vrub mestskému súdu. Ústavný súd zdôrazňuje, že ani po vrátení veci najvyšším súdom mestskému súdu tento nekonal dostatočne dynamicky a pojednávanie nariadil s odstupom dvoch mesiacov až na 3. október 2024, ktorý bol následne z dôvodu práceschopnosti zákonnej sudkyne odročený na 31. október 2024.

17. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nedostatočne efektívnou činnosťou mestského súdu, ako aj dlhšími úsekmi jeho nečinnosti ústavný súd dospel k záveru, že prieťahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom mestského súdu, ktorý nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu.

18. Ústavný súd konštatuje, že mestskému súdu možno vytknúť dlhšiu dobu trvajúcu ničím neodôvodnenú nečinnosť v trvaní 4 a pol roka. Preto dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

19. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáhal aj vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom mestského súdu. Keďže celková dĺžka napadnutého konania nedosahuje intenzitu, ktorá by predstavovala zásah do samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu, ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

IV.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. V nadväznosti na vyslovenie porušenia práv ústavný súd v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní (ktoré z dôvodu podania odvolania sťažovateľom 13. decembra 2024 nie je právoplatne skončené) konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur.

22. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, neodôvodnenú nečinnosť súdu, predmet konania, ale aj skutočnosť, že v predmetnom konaní bolo nutné aplikovať postup podľa § 129 CSP, a rovnako tak žiadosť o odročenie pojednávania na návrh žalobcu.

24. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 1 800 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

26. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo aj so zvýšením o 20 % predstavuje celkom sumu 856,75 eur.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu